

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра соціальної психології

Проректор

ЗАТВЕРДЖУЮ”

Зр. Серма

2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АКСІОПСИХОЛОГІЯ

Напрямок підготовки аспірант (PhD) за освітньою-науковою програмою "Психологія"
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 053 Психологія
інститут, факультет психології

Робоча програма Аксіопсихологія

для аспірантів за освітньою-науковою програмою «Психологія», галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальністю 053 Психологія
«23» червня 2021 р. 9 с.

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)
Доктор психологічних наук, професор Карпенко Зіновія Степанівна

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціальної психології

Протокол від «23» червня 2021 р. № 14

Завідувач кафедри соціальної психології

«23 » червня 2021 р.

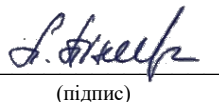
(підпис)

(Пілецька Л.С.)
(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією факультету, інституту.

Протокол від 31. 08. 2021 р. № 7

Голова

(підпис)

(Пілецька Л.С.)

(прізвище та ініціали)

«31» серпня 2021 р.

© Карпенко З.С., 2021 рік

© Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника», 2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 Соціально-поведінкові науки <small>(шифр, назва)</small>	Нормативна	
Модулів – 3	<u>Напрямок підготовки</u> аспірант (PhD) за освітньою-науковою програмою "Психологія"	<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 3	Спеціальність (професійне спрямування) 053 Психологія	2-й	2-й
		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин – 90		3-й	3-й
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2,7	Третій освітньо-науковий рівень доктор філософії (PhD)	20 год.	20 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		18 год.	18 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		52 год.	52 год.
Вид контролю: іспит			

2. Мета

Метою викладання навчальної дисципліни “Аксіопсихологія” є: вивчення гносеологічних джерел психології аксіогенезу особистості; розуміння аспірантами логіки постання аксіопсихології розвитку особистості; формування поняття про предмет і метод психології персонального аксіогенезу; розвиток уміння здійснювати аксіопсихологічну реінтерпретацію розвивально-корекційних технологій з оптимізації аксіогенезу особистості.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

ознайомлення з епістемологічним корпусом аксіологічно-зорієнтованих психологічних концепцій розвитку особистості; конкретизація культурно-історичного, психодинамічного і феноменологічно-рефлексивного модусів психології аксіогенезу особистості; здійснення герменевтичної реконструкції вікових періодів аксіогенезу в інтерпретаційному форматі принципу інтегральної суб'єктності; холістичне бачення рівнів розвитку суб'єктності, смислових переживань, моральних позицій та життєвих стилів, захисних механізмів і копінг-стратегій, хронотопних режимів функціонування ціннісно-смислової свідомості особистості, аксіопсихологічного канону персонального вчинку тощо; тлумачення аксіогенезу як результату культурно-історичного успадкування й екзистенційно-феноменологічного конструювання; опанування діалогічними механізмами персонального аксіогенезу; володіння різними рівнями міжособистісного спілкування та здатністю до аксіопсихологічної реконструкції стратегій розв'язання міжособистісних конфліктів.

Загальні та фахові компетентності:

ЗК6. Здатність формувати дослідницьке поле власного наукового дослідження відповідно до сучасної парадигми наукового знання з урахуванням історії виникнення і трансформації предмета психології аксіогенезу особистості.

ЗК10. Здатність до розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням телеологічного, культурно-історичного, психодинамічного, екзистенційно-феноменологічного, психотерапевтичного, діалогічного, освітнього вимірів аксіопсихології.

СК1. Здатність виокремлювати, систематизувати, розв'язувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження (можливості застосування аксіопсихологічної герменевтики для визначення критеріїв психічного здоров'я, доцільності та ефективності різноманітних психотерапевтичних інтервенцій, розвивально-корекційних і виховних впливів, реалізації освітньої та культурної політики держави).

СК4. Здатність до розробки та застосування відповідної методології, визначення стратегії та плану дій для дослідження/вирішення актуальної наукової/прикладної /практичної проблеми в галузі психології (розрізнити теоретико-методологічні підходи до вивчення розвитку ціннісно-смислової сфери особистості та давати їм кваліфіковану оцінку; налагоджувати розвивальну діалогічну взаємодію й запроваджувати освітній діалог у практику навчання і виховання; експлікувати суспільні цінності й особистісні смисли психічних феноменів різного рівня організації та модальності; застосовувати прийом феноменологічного відцентрування з метою емпатійного розуміння і сутнісної редукції автентичних особистісних смислів).

СК5. Здатність до розробки та вирішення дослідницьких задач з психології розвитку та соціальної психології в межах різних наукових парадигм (наприклад, подавати аксіопсихологічне трактування соціалізації особистості як формування якостей «Великої п'ятірки», здійснювати аксіопсихологічну реконструкцію соціетальних феноменів, притаманних різним етнокультурним спільнотам тощо).

СК6. Здатність планувати та здійснювати психологічний супровід особистості в різних

умовах діяльності та розвитку на підставі результатів теоретичного/емпіричного дослідження (наприклад, розкривати ціннісні підстави неврозу та шляхи їх долання, здійснювати аксіопсихологічну реінтерпретацію різних психотерапевтичних практик: експресивної терапії, трансактного аналізу, гештальт-терапії, позитивної терапії, бібліотерапії, схема-терапії, терапевтичної метафори; володіти соціально-психологічними засобами розвитку аксіосфери особистості).

Програмні результати навчання за ОПП:

ПР13. Виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп, спільнот, організацій на різних рівнях психологічного дослідження.

ПР16. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел на основі сучасних методологій наукової діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій.

ПР17. Розробляти та апробувати програми психологічного супроводу особистості в різних умовах діяльності та розвитку на підставі результатів теоретичного/емпіричного дослідження.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

історію виникнення і трансформації предмета психології аксіогенезу особистості; телеологічний, культурно-історичний, психодинамічний, екзистенційно-феноменологічний, психотерапевтичний, діалогічний, освітній виміри психології аксіогенезу особистості; можливості застосування аксіопсихологічної герменевтики для визначення критеріїв психічного здоров'я, доцільності та ефективності різноманітних психотерапевтичних інтервенцій, розвивально-корекційних і виховних впливів, реалізації освітньої та культурної політики держави.

вміти:

розрізняти теоретико-методологічні підходи до вивчення розвитку ціннісно-сислової сфери особистості та давати їм кваліфіковану оцінку; налагоджувати розвивальну діалогічну взаємодію й запроваджувати освітній діалог у практику навчання і виховання; експлікувати суспільні цінності й особистісні смисли психічних феноменів різного рівня організації та модальності; застосовувати прийом феноменологічного відцентрування з метою емпатійного розуміння і сутнісної редукції автентичних особистісних смислів; давати аксіопсихологічне трактування соціалізації особистості як формування якостей «Великої п'ятірки»; розкривати ціннісні підстави неврозу та шляхи їх долання; здійснювати аксіопсихологічну реконструкцію соціетальних феноменів, притаманних різним етнокультурним спільнотам; визначати провідні екзистенційні переживання і відновлювати ціннісний баланс особистості; здійснювати аксіопсихологічну реінтерпретацію різних психотерапевтичних практик: експресивної терапії, трансактного аналізу, гештальт-терапії, позитивної терапії, бібліотерапії, схема-терапії, терапевтичної метафори; володіти соціально-психологічними засобами розвитку аксіосфери особистості.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Гносеологічні й епістемологічні джерела аксіопсихології.

Тема 1. Гносеологічні джерела аксіопсихології.

Постановка проблеми в епістемологічному ракурсі.

Телеологічний підхід у західній персонології.

Аксіологічна проблематика у вітчизняній психології розвитку.

Тема 2. Культурно-історичне пояснення аксіопсихіки й аксіогенезу особистості.
Інтеріоризація суспільних цінностей як механізм породження смислових утворень особистості.

Нормо- і культуро- відповідні аспекти персонального аксіогенезу.

Тема 3. Психодинамічне тлумачення аксіопсихічних феноменів.

Глибинно- і вершиннопсихологічні механізми персонального аксіогенезу.
Аксіопсихологічні траєкторії саморозвитку особистості.

Змістовий модуль 2. Холістична концепція психології аксіогенезу особистості.

Тема 4. Онтогенез ціннісної свідомості особистості

Поняття і види смислових утворень особистості.

Аксіогенез особистості як реалізація принципу інтегральної суб'єктності.

Картографія суб'єктно-ціннісного трансцендування особистості.

Тема 5. Основні вектори аксіогенезу особистості.

Культурно-відповідні аспекти персонального аксіогенезу.

Аксіопсихологічні траєкторії саморозвитку особистості.

Аксіогенез у феноменологічній рефлексії та конструюванні особистості.

4. Структура навчальної дисципліни

№	Найменування розділів і тем	К-сть год., вид заняття	
		лекція	семін. заняття
Модуль 1. Гносеологічні й епістемологічні джерела аксіопсихології.			
1.	Гносеологічні джерела психології аксіопсихології.	4	2
2.	Культурно-історичне пояснення аксіопсихіки й аксіогенезу особистості.	2	2
3.	Психодинамічне тлумачення аксіопсихічних феноменів.	2	2
Модуль 2. Холістична концепція психології аксіогенезу особистості.			
4.	Онтогенез ціннісної свідомості особистості.	6	6
5.	Основні вектори аксіогенезу особистості.	6	6

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Гносеологічні джерела психології аксіогенезу	2

	особистості.	
2	Культурно-історичне пояснення аксіопсихіки й аксіогенезу особистості.	2
3	Психодинамічне тлумачення аксіопсихічних феноменів.	2
4	Онтогенез ціннісної свідомості особистості.	6
5	Основні вектори аксіогенезу особистості.	6

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Гносеологічні джерела психології аксіогенезу особистості.	8
2	Культурно-історичне пояснення аксіопсихіки й аксіогенезу особистості.	10
3	Психодинамічне тлумачення аксіопсихічних феноменів.	10
4	Онтогенез ціннісної свідомості особистості.	12
5	Основні вектори аксіогенезу особистості.	12
	Разом	52

Індивідуальні завдання

1. Аксіопсихологічний спектр суб'єктних позицій особистості.
2. Телеологічна й каузальна моделі психології персонального аксіогенезу.
3. Аксіопсихологічні етапи розвитку суб'єктності особистості.
4. Стадії морального розвитку особистості.
5. Аксіогенез моральної позиції та життєвого стилю особистості.
6. Рівні міжособистісного спілкування та їх ціннісна характеристика.
7. Аксіопсихологічна версія психоаналітичної типології характеру.
8. Соціалізація особистості в координатах «Великої п'ятірки»: аксіопсихологічне тлумачення.
9. Аксіопсихологія формування стратегій розв'язання міжособистісних конфліктів.
10. Аксіопсихологічна реінтерпретація канону персонального вчинку.
11. Аксіопсихологічний зміст персональних переживань.
12. Соціально-психологічні засоби розвитку ціннісно-сислової сфери особистості.
13. Аксіопсихологічні іпостасі Я-концепції.
14. Ціннісний зміст трансперсональних феноменів.
15. Аксіогенез стилів подолання критичних ситуацій.
16. Ціннісно-цільові рівні самоактуалізації і трансценденції особистості.
17. Ціннісні підстави невротизації особистості.
18. Аксіогенез як розгортання духовних здатностей особистості.
19. Екзистенційно-сміслові переживання як індикатор особистісних змін.

20. Психологічний захист у контексті персонального аксіогенезу.
21. Аксіопсихологічний простір стилів подолання в суб'єкта професійної діяльності.
22. Буттєві переживання і ціннісний баланс особистості.
23. Темпоральний і гендерний виміри смислопокладання особистості.
24. Суб'єктно-ціннісні підстави розвитку функціональних типів особистості.
25. Ампліфікація Я в структурі інтегральної суб'єктності.
26. Екзистенційні модуси смисложиттєвих орієнтацій особистості.
27. Хронотопні режими функціонування ціннісно-смыслової свідомості.
28. Діалог як універсальний механізм аксіогенезу особистості.
29. Тайм-менеджмент і тактика цілепокладання в аксіогенезі особистості.
30. Засоби подолання соціальних ілюзій особистості.

Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни застосовуються такі методи навчання: лекція (ознайомлювальна, проблемно-пошукова, узагальнювальна); моделювання (образно-символічне, концептуальне, графологічне, структурно-логічне); герменевтичні (психоаналіз, феноменологічний аналіз, екзистенційний аналіз, психолого-історична реконструкція, соціокультурне конструювання, смислова редукція і ціннісно-цільова ампліфікація); евристична бесіда; маєвтичний діалог; опрацювання першоджерел; індивідуальні консультації; «мозковий штурм»; демонстрація, ілюстрація, метод кейсів, аналітичний, дедуктивний, індуктивний та трансдуктивний методи викладу матеріалу.

Методи контролю

Усне опитування, тестування, колоквиум, індивідуальні творчі завдання, перевірка рефератів (презентацій), іспит.

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Самостійна робота аспірантів відбувається шляхом опрацювання текстів лекцій викладача, рекомендованої літератури (підручників, навчальних посібників, довідкових джерел, монографій, публікацій у науковій періодиці, електронних ресурсів) з наступним складанням анотацій, рецензій, тез, структурно-логічних схем, конспектуванням тощо.

Підготовка реферату з обраної теми передбачає складання плану і розкриття його складових частин (вступ, основна частина, висновки) аналогічно структурі наукової статті. Особливо цінується компаративний аналіз, наведення раціональних аргументів на обстоювання власної позиції. Заохочується наукова чесність, що проявляється в повазі до чужої інтелектуальної власності, коректності посилань і цитувань. Результати індивідуальних творчих завдань оформляються в паперовій та електронній формі, виступи супроводжуються мультимедійною презентацією.

Контрольні питання з курсу:

1. Постановка проблеми аксіогенезу в епістемологічному ракурсі.
2. Телеологічний підхід у західній персонології.
3. Аксіологічна проблематика у вітчизняній психології розвитку особистості.
4. Інтеріоризація суспільних цінностей як механізм породження смислових утворень особистості.
5. Нормо- і культуро- відповідні аспекти персонального аксіогенезу.
6. Глибиннопсихологічні механізми персонального аксіогенезу.
7. Вершиннопсихологічні механізми персонального аксіогенезу.

8. Аксіопсихологічні траєкторії саморозвитку особистості.
9. Поняття і види смислових утворень особистості.
10. Аксіогенез особистості як реалізація принципу інтегральної суб'єктності.
11. Картографія суб'єктно-ціннісного трансцендування особистості.
12. Культурно-відповідні аспекти персонального аксіогенезу: загальна характеристика.
13. Аксіопсихологічні траєкторії саморозвитку особистості: загальна характеристика.
14. Аксіогенез у феноменологічній рефлексії та конструюванні особистості: загальна характеристика.
15. Синергія телеологічного й каузального підходів до аксіогенезу особистості.
16. Діалогічні механізми персонального аксіогенезу.
17. Аксіопсихологічна реінтерпретація канону персонального вчинку.
18. Аксіопсихологічні іпостасі Я-концепції.
19. Соціалізація особистості в координатах «Великої п'ятірки»: аксіопсихологічне тлумачення.
20. Психологічний захист у контексті персонального аксіогенезу.
21. Аксіогенез стилів подолання критичних ситуацій.
22. Соціально-психологічні засоби розвитку ціннісно-смислової сфери особистості.
23. Хронотопні режими функціонування ціннісно-смислової свідомості.
24. Аксіопсихологічний зміст персональних переживань.
25. Ампліфікація Я в структурі інтегральної суб'єктності.
26. Екзистенційні модули смисложиттєвих орієнтацій особистості.
27. Стадії морального розвитку особистості.
28. Аксіопсихологічні етапи розвитку суб'єктності особистості.
29. Аксіопсихологія формування стратегій розв'язання міжособистісних конфліктів.
30. Телеологічна й каузальна моделі психології персонального аксіогенезу.

Рекомендована література

1. Балл, Г. О. Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній психологічній сферах). – К. : Рівне: Видавець Олег Зень, 2007. – 172 с.
2. Балл, Г. О. Психология в рациогуманистической перспективе: Избранные работы [Текст]: монография К. : Основа, 2006. – 408 с.
3. Бех, І. Д. Виховання особистості : підручник / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2008. – 848 с.
4. Бех, І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку [Текст]: навч. посібник / І. Д. Бех. – К. : Академвидав, 2012. – 256 с.
5. Бобнева, М. И. Ценностные приоритеты личности и группы: социально-психологические исследования / М. И. Бобнева. – М., 1995. – 238 с.
6. Гуляс, І. А. Аксіопсихологічне проектування життєвих досягнень особистості: монографія / І. А. Гуляс. – Київ : «Видавництво Людмила», 2020. – 448 с.
7. Знаков, В. В. Ценностные основания психологической науки и психология ценностей / В. В. Знаков, Г. В. Залевский и др.– М. : Изд-во "Институт психологии РАН", 2008. – 344 с.
8. Карпенко, З. Аксіологічна психологія особистості / З. С. Карпенко. – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2018. – 720 с.
9. Карпенко, З. С. Герменевтика психологічної практики [Текст]: монографія / З. С. Карпенко. – К. : РУТА, 2001. – 160 с.
10. Климишин, О. І. Психологія духовності особистості : християнсько-орієнтований підхід / О. І. Климишин. – Івано-Франківськ : Гостинець, 2010. – 440 с.
11. Леонтьев, Д. А. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности / Д. А. Леонтьев. – М. : Смысл, 1999. – 487 с.
12. Лэйси, Х. Свободна ли наука от ценностей? Ценности и научное понимание / Х.

Лейси. – М. : Логос, 1008. – 360 с.

13. Низовских, Н. А. Человек как автор самого себя / Н. А. Низовских.– М. : Смысл, 2007. – 255 с.

14. Носенко, Е. Л. Позитивні цінності як чинник особистісного розвитку суб'єктів навчання [Текст] : монографія / Е. Л. Носенко, Р. О. Труляев. –К. : Освіта України, 2014. – 192 с.

15. Психологічна культура: види, інваріанти, розвиток : монографія / кол. авт. ; відп. ред. Г. Є. Улунова. – Суми : ВВП «Мрія», 2014. – 404 с.

16. Психологія особистості. – 2012. – № 1 (3). – 236 с.

17. Радчук, Г. К. Аксіопсихологія вищої школи / Г. К. Радчук. – Тернопіль: ТНПУ, 2014. – 380 с.

18. Рибалка, В. В. Аксіологічні основи психологічної культури особистості : навчально-методичний посібник / В. В. Рибалка. – К. : ІОД, Інфосистем, 2009. – 326 с.

19. Рибалка, В. В. Психологія честі та гідності особистості : культурологічні та аксіологічні аспекти : науково-методичний посібник / В. В. Рибалка. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2010. – 382 с.

20. Розов, Н. С. Ценности в проблемном мире: философские основания и социальные приложения конструктивной аксиологии / Н. С. Розов. – Новосибирск : Изд-во Новосиб ун-та, 1998. – 291 с.

21. Савчин, М. В. Духовний потенціал людини / М. В. Савчин. – Івано-Франківськ : Вид-во «Плай» Прикарпатського ун-ту, 2001. – 203 с.

22. Серый, А. В. Психологические механизмы функционирования системы личностных смыслов / А. В. Серый. – Кемерово : Кузбасс-вузиздат, 2002. – 183 с.

23. Слободчиков, В. И. Основы психологической антропологии. Психология развития человека. Развитие субъективной реальности в онтогенезе : монография / В. И. Слободчиков, Е. И. Исаев. – Москва : Школьная пресса, 2000. – 421 с.

24. Татенко, В. А. Психология в субъектном измерении / В. А. Татенко. – К. : Видавничий центр «Просвіта», 1996. – 404 с.

25. Фурман, А. А. Психологія особистості: ціннісно-орієнтаційний вимір / А. А. Фурман. – Одеса : ОНПУ; Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 312 с.

26. Шамне, А. В. Теорія та практика психосоціального розвитку у підлітково-юнацькому віці 6 монографія / А. В. Шамне. – К. : ТОВ ВНП «Інтерсервіс», 2015. – 488 с.

27. Żuk G. (2016). *Edukacja aksjologiczna. Zarys problematyki [Axiological education. Outline of the problem]*. Lublin: Wydawnictwo uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej [in Polish].